

Hea lugeja!

Seekordne Juridica number on võtnud fookusesse keskkonnaõiguse aktuaalsed küsimused. Aeg selleks on vägagi paslik. Täna sel päeval ei ole vast enam kellegi jaoks uudiseks, et keskkonnakaitse valdkonnas on lähiaastate põletavateks väljakutseteks globaalne kliimamuutus ning elurikkuse kadu. 2018. aasta oktoobris avalikustatud valitsustevahelise kliimapaneeeli (IPCC) eriraporti kohaselt on aega aastani 2030, et hoida globaalne kliimasoojenemine 1,5 °C piires, sellest krõbedam keskmise temperatuuri tõus toob kaasa juba ettearvamatud tagajärjed. 2019. aasta mais avalikustatud ÜRO all tegutseva elurikkuse ja loodushüvede koostöökogu IPBES mammutraporti kohaselt on praeguste suundumuste jätkudes väljasuremisohus miljon liiki, millest paljudele võib see olla vaid mõnekümne aasta küsimus. Niisiis seisame silmitsi keskkonnakriisiga, millesarnast meie tsivilisatsioon ei ole varem näinud, lahendused tuleb aga leida juba paarikümne aasta jooksul.

Õigusel on siin täita keeruline roll – ühelt poolt tagada, et need väga pakilised ja samas väga ulatuslikud probleemid saaksid õigusnormides vajalikul määral adresseeritud, ning teiselt poolt, et otsuste tegemisel arvestataks ka majanduslike ja sotsiaalsete huvidega. Üldistatult võib öelda, et käesoleva Juridica artiklites uuritakse, kuidas erinevad keskkonnaõiguse mehhanismid võimalikult optimaalselt seda huvide tasakaalustamise ülesannet lahendaksid.

Üheks oluliseks mehhanismiks keskkonnaprobleemide ennetamisel on uute arendustegevuste keskkonnamõju hindamine, mis läbib teemana õige mitut artiklit. Pihel Kuusk kirjutab oma artiklis keskkonnamõju hindamise sisukusest meretuuleparkide rajamisel, Maarja Oras käsitleb hüdroelektrijaama rajamise keskkonnamõju hindamist, Alexander Lott kirjeldab Nord Streami gaasijuhtme rajamise keskkonnamõju hindamise puuduseid. Ühiseks jooneks on küsimus, kui põhjalik peab keskkonnamõju hindamine olema, et keskkonnakaitse kõrge tase oleks tagatud, ent menetlused liiga koormavaks ei muutuks. Iseäranis keeruline on leida tasakaalupunkti olukorras, kus vastamisi seisavad taastuvenergia arendamise plaanid ning looduskaitse väärtused.

Vastasseis majandustegevuse ja looduskaitse vahel on viimastel aastatel teravnenud ka metsas. Arvestades valitsuse plaane asendada põlevkivielekter tulevikus üha suuremas mahus puidupõletusel põhineva elektriga, kasvab surve metsaraie intensiivistumiseks tõenäoliselt veelgi. Kaarel Relve ja Siim Vahtrus kirjutavad oma artiklis metsaraie keskkonnamõju hindamise vajadusest Euroopa Natura 2000 võrgustiku aladel, Hannes Veinla aga käsitleb erinevate eesmärkide ühildamise võimalikkust metsas, võttes arvesse ka Natura võrgustiku eesmärgi.

Muudest meetmetest leiavad käsitlust maksustamine ning ringmajanduse meetmed. Alan Paas kirjutab keskkonnatasudest, hinnates praeguse süsteemi efektiivsust ja pakku- des lahendusi keskkonnanäesmärkide tõhusamaks saavutamiseks. Martin Triipan avab jäätmete mõiste problemaatikat, mis laiemas plaanis on seotud küsimusega, kuidas võimaldada jäätmepõhiseid maksimaalselt ressursina kasutada.

Last but not least – väärib märkimist, et hiljuti oli väike tähtpäev keskkonnaseadustiku üldosa seadusel, nimelt täitus augusti alguses viis aastat selle jõustumisest. Nagu käesolevast ajakirjast nähtub, on see aeg olnud piisav, laskmaks keskkonnakaitse põhimõtetele igapäevases õiguspraktikas juurduda ja saada selle loomulikuks osaks. Tuleb optimistlikult loota, et nende oluliste põhimõtete raamistik aitab ka tulevikus keskkonnavalaste väljakutsetega toime tulla.

Kärt Vaarmari